

OPONENTSKÝ POSUDOK K HABILITAČNEJ PRÁCI

Žiadateľ o habilitačné konanie: **PhDr. Michal Vašečka, PhD.**

Názov práce: **POSTOJE VEREJNOSTI K CUDZINCOM**

A ZAHRANIČNEJ MIGRÁCII V SLOVENSKEJ REPUBLIKE

Oponentka: doc. PhDr. Zora Hudíková, PhD.

Fakulta: Fakulta masmédií PEVŠ

<i>Hodnotený aspekt</i>	<i>Hodnotenie</i>
<i>Aktuálnosť zvolenej témy</i>	<p>Procesy migrácia a prijímanie iných kultúr existujú v ľudskej spoločnosti od vývinu Homo erectus a Homo sapiens a rezonujú v nej dodnes. Spájajú sa s rôznymi historickými udalosťami, ich dôsledkami, pretavujú sa do hodnôt kultúr i postojov jednotlivcov. Na Slovensku je migrácia silne podmienená aj centrálnou polohou nášho územia v rámci Európy. V dôsledku globalizácie sa intenzita migrácie zosilnila, stierajú sa hranice ekonomické aj kultúrne. Multikulturalizmus je príznačný pre mnohé vyspelé ekonomické spoločnosti, ako aj metropoly sveta. S témou migrácie sú spojené mnohé psychologické aspekty, súvisiace s identitou spoločnosti i človeka v nej. Vnímanie seba, svojej sociálnej skupiny, začleňovanie sa do nej, ako aj schopnosť prijímať rôznorodosť ľudských jedincov, pováh a charakterov sú nevyhnutné na prežitie a budujú sa v procese socializácie. Médiá hrajú v tomto procese veľmi veľkú úlohu. Na jednej strane pomáhajú spoznávať iné národy a kultúry, ich hodnoty, zvyky, spôsoby života, a tým znižovať strach z neznáma pri stretnutí s príslušníkom odlišnej kultúry. Na druhej strane vytvárajú mediálny mentálny model sveta, ktorý býva často skreslený.</p> <p>Napriek tomu, že PhDr. Michal Vašečka, PhD. výskum realizoval už v roku 2009, možno považovať otázky, ktoré vo výskume nastoľoval, za dodnes veľmi aktuálne a odpovede na ne za prínosné a použiteľné. V spoločnosti pretrváva neznalosť diferenciacie rôznych druhov migrantov a ich charakteristík, ako aj silná obava o stratu ekonomického, sociálneho a kultúrneho bezpečia i stability. Riešená problematika je rovnako dôležitá, ba možno konštatovať, že ešte väčšmi, nakoľko sa Európa nevyrovnala s tzv. utečeneckou krízou a jej dôsledky zostali nevyriešené. Sú predmetom diskusií a hľadania riešení Európskej únie, ako i vlád jednotlivých štátov. Výsledky výskumu sú relevantné a inšpiratívne aj z toho dôvodu, že habilitant ho postavil širokospektrálne a problematiku skúmal do hĺbky z rôznych aspektov, čím sa mu podarilo vystihnúť podstatu problému a z neho odvodit' dlhodobu platné riešenia.</p>
<i>Cieľ a štruktúra práce</i>	<p>Cieľ výskumu je jasne a pregnantne formulovaný na začiatku habilitačnej práce (s. 10). Podrobne sú popísané aj čiastkové ciele</p>

	<p>jednotlivých etáp. Autor kladie dôraz na objasnenie zámeru a účelu realizovaného výskumu celkovo, i jeho častí. V závere úvodnej kapitoly (s. 12) sa venuje zdôvodneniu, z akých konceptov pri stavbe výskumu vychádzal. Hlavný aj čiastkové ciele sú dobre postavené, a to tak, aby sa ich naplnením obsiahlo čo najviac relevantných aspektov skúmanej problematiky. Cieľ i metodológia sú uvedené hneď v začiatku práce, pričom jej čitateľ nie je zbytočne zaťažovaný detailným popisom všetkých použitých metód zberu dát a spôsobmi ich vyhodnocovania. Autor sa ku každej spomenutej metóde primerane vyjadruje počas analýzy a interpretácie samotného výskumu a v prílohe.</p> <p>Štruktúra práce je vystavaná logicky, jednotlivé kapitoly aj myšlienky na seba nadväzujú a postupne vytvárajú obraz o názoroch a postojoch obyvateľov Slovenskej republiky k cudzincom a zahraničnej migrácii. Autor veľmi vhodne rozdelil poznatky z výskumu do kapitol, pričom každá z nich tvorí samostatný tematický celok s viacerými podkapitolami. Textové informácie účelne selektívne dopĺňa grafickými prezentáciami, čím uľahčuje pochopenie. Cenné je, že každú tému (aj jej podčasti) uzatvára zhrnutím výsledkov a ich stručnou interpretáciou. Prehľadnosti napomáha aj vizuálnym zvýraznením kľúčových slov a častí.</p>
<p><i>Zvolené metódy spracovania</i></p>	<p>Veľkým prínosom predloženej habilitačnej práce je, že zvolenú problematiku skúma komplexne, zo všetkých uhlov a do hĺbky, čo najmä pri skúmaní postojov a ich zložiek (emocionálnej, kognitívnej, konatívnej) nebýva obvyklé kvôli náročnosti výskumu. Široké spektrum využitých adekvátnych metód a ich prepojenosť s metódami používanými pri podobných typoch výskumov svedčia o profesionalite habilitanta a umožňujú zaujímavé, inovatívne a inšpirujúce komparácie a interpretácie. Autor dokladuje svoju kvalifikovanosť využitím kvantitatívnych metód (použitie dotazníka, výber typu otázok a formy odpovedí, spôsob ich vyhodnotenia, interpretácia, aj pomocou štatistických metód) i kvalitatívnych metód (metóda fokusových skupín, semištruktúrovaných rozhovorov, voľných asociácií). Kompetentne sú vybraní a zostavení aj účastníci fokusových skupín a respondenti rozhovorov, ktorí priniesli cenné pohľady na pozadie (motívy, názory) skúmanej problematiky. Výber metód a spôsobu spracovania odpovedí hodnotím veľmi pozitívne, nakoľko viedli k novým relevantným a komplexným poznatkom o skúmanej problematike.</p>
<p><i>K výsledkom a prínosom habilitačnej práce</i></p>	<p>Habilitačná práca PhDr. Michala Vašečku, PhD. prináša nové poznatky v oblasti skúmania názorov a postojov verejnosti k cudzincom a zahraničnej migrácii v Slovenskej republike. V prvej časti publikácie veľmi stručne a výstižne spracúva pohľad na migráciu zo spoločenského hľadiska (kapitoly 2, 3). Tematický náčrt zakotvuje historicky („objavenie sa homo migrants spolu s homo sapiens“, s. 13), no dôraz kladie najmä na charakteristiku migrácie a jej dôsledkov v neskoromodernnej spoločnosti. Pozornosť zameriava na posledných päťdesiat rokov, sumarizuje, analyzuje</p>

a hodnotí koncepty, generalizované politiky štátov a spoločenské javy spojené s migráciou. Od štvrtej kapitoly sa venuje situácii v Slovenskej republike. Analyzuje ju od začiatku tzv. novodobých dejín SR (r. 1989) z hľadiska percentuálneho zastúpenia migrantov v rámci počtu obyvateľov, zamestnanosti, rozmanitosti etník, legislatívnych podmienok a prístupu k cudzincom. Opiera sa o štúdiu MIPEX, orientovanú na analýzu úspešnosti integrácie migrantov v 25 krajinách EU a troch nečlenských štátoch (Švajčiarsko, Nórsko, Kanada) (kapitola 4), ako aj o ďalšie štúdie a výskumy uskutočnené priamo na Slovensku od roku 1989 do realizácie výskumu prekladaného v habilitačnej práci. Uvedené kapitoly dokazujú, že habilitant je v problematike veľmi dobre zorientovaný, má prehľad o situácii a výskumoch, vie ich analyzovať, kriticky vyhodnocovať, syntetizovať a následne interpretovať v nových kontextoch a súvislostiach. Prezentované interpretácie sú formulované nielen zo sociologického hľadiska, ale aj z hľadiska významu a úlohy médií pri formovaní verejnej mienky, socializácii a edukácii. Predložená tzv. teoretická časť je s ohľadom na koncepciu habilitačnej práce primeraná, aj keď musím konštatovať, že niektoré časti mali byť viac zazdrojované a niektoré teoretické časti mohli byť rozsiahlejšie (najmä teoretická reflexia a vymedzenie problematiky). Zoznam literatúry mohol byť tiež obširnejší, pretože text práce odráža skutočnosť, že autor má o predmetnej problematike oveľa viac poznatkov.

Od šiestej kapitoly autor analyzuje, interpretuje, komparuje a syntetizuje zistenia z jednotlivých častí výskumu. Pristupuje k nim formou kritickej analýzy, pričom sa odvoláva aj na predchádzajúce časti výskumu či iné podobné výstupy. Veľmi prínosná je rozsiahla interpretácia relevantných výsledkov z mnohých aspektov (vek, pohlavie, rodinný stav, vierovyznanie, príjem, národnosť, počet obyvateľov, zamestnanie atď.) a jej hutné spracovanie i komparatívna interpretácia, často so odkazom na návrhy opatrení a riešení. Takto postupuje pri každej metóde, ktorú použil. Uvedené analýzy a interpretácie vyústili do deviatej kapitoly, v nej ich syntetizuje do výstižných záverov. Z nich vyvodzuje odporúčania – na čo by mali byť zamerané komunikačné stratégie na rôznych úrovniach. Formuluje kto a čo by mal komunikovať, aby sa zlepšila verejná mienka, prostredie, atmosféra a vzťah občanov Slovenskej republiky k cudzincom a zahraničnej migrácii. Napriek tomu, že ide o výskum spred deviatich rokov, môžem jednoznačne konštatovať, že habilitačná práca PhDr. Michala Vašečku, PhD. prináša relevantné, dodnes platné zistenia a navrhované riešenia sú využiteľné aj s časovým odstupom. Práca má významnú vedeckú (výskumu a jeho interpretácie) aj aplikačnú (navrhnuté riešenia) hodnotu a tvorí dôležitý základ na rozpracovanie rôznych foriem komunikácie o problematike migrantov (ako navrhuje habilitant).

Záverečné hodnotenie

Záverom možno konštatovať, že v predloženej habilitačnej práci PhDr. Michal Vašečka, PhD. preukázal svoju vedeckú erudovanosť, orientovanosť v problematike, ktorej sa dlhodobo venuje, ako aj

<i>Otázky do diskusie</i>	<p>schopnosť vnímať a riešiť problémy interdisciplinárne.</p> <p>Habilitant ako svoju habilitačnú prácu predložil výskum spred deviatich rokov. Mnohé, ak nie všetky výsledky, sú však platné dodnes a návrhy sú použiteľné aj v súčasnosti. Habilitant by mohol prezentovať svoj odborný názor, či a ako sa zmenilo vnímanie cudzincov pod vplyvom dvoch relevantných udalostí:</p> <ul style="list-style-type: none"> - utečeneckej krízy, - a tlaku Európskej únie na kvóty na utečencov? <p>Aký je názor habilitanta – myslí si, že sa za tých takmer desať rokov nejako významne zmenili postoje k migrantom a ak áno, v čom?</p>
---------------------------	---

Na základe vyššie uvedených skutočností odporúčam, aby bol po úspešnom habilitačnom konaní **PhDr. Michalovi Vašečkovi, PhD.** podaný návrh na udelenie vedecko-pedagogického titulu **docent**.

V Bratislave 5. 11. 2018

doc. PhDr. Zora Hudíková, PhD.